TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. vasario 24 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prieglobstis ir imigracija – Direktyva 2008/115/EB – 3, 4, 6 ir 15 straipsniai – Valstybės narės teritorijoje neteisėtai esantis pabėgėlis – Sulaikymas siekiant perduoti kitai valstybei narei – Pabėgėlio statusas toje kitoje valstybėje narėje – Negrąžinimo principas – Sprendimo grąžinti nebuvimas – Direktyvos 2008/115 taikymas“

Byloje C-673/19

dėl *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) 2019 m. rugsėjo 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. rugsėjo 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

M,

A,

Staatssecretaris van Justitie Veiligheid

prieš

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

T

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, penktosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai M. Ilešič, C. Lycourgos (pranešėjas) ir I. Jarukaitis,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. liepos 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– M, atstovaujamo *advocaten* A. Khalaf ir H. Postma,

– T, atstovaujamo *advocaat* J. van Mulken,

* Proceso kalba: nyderlandų.

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman, P. Huurnink ir C. S. Schillemans,

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos N. Grünberg,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir G. Wils,

susipažinęs su 2020 m. spalio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 3, 4, 6 ir 15 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant M, A ir T ginčus su *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, toliau – valstybės sekretorius) dėl galimo žalos, padarytos dėl jų sulaikymo siekiant išsiųsti iš Nyderlandų į kitą valstybę narę, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2008/115

3 Direktyvos 2008/115 2, 4 ir 5 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(2) 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba paragino suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas.

<…>

(4) Turi būti nustatytos aiškios, suprantamos ir teisingos taisyklės siekiant sukurti efektyvią grąžinimo politiką kaip privalomą gerai veikiančios migracijos politikos elementą.

(5) Šia direktyva turėtų būti nustatytos horizontalaus pobūdžio taisyklės, taikomos visiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka ar nebeatitinka atvykimo į valstybę narę, buvimo arba gyvenimo joje sąlygų.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šia direktyva nustatomi bendri standartai ir tvarka, taikomi valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, remiantis pagrindinėmis teisėmis kaip Bendrijos ir tarptautinės teisės bendraisiais principais, įskaitant pabėgėlių apsaugos ir žmogaus teisių reikalavimus.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje.

2. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos trečiųjų šalių piliečiams:

a) kuriems atsisakyta leisti atvykti pagal [Taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodekso)] 13 straipsnį arba kuriuos kompetentingos institucijos sulaikė ar suėmė dėl neteisėto valstybės narės išorės sienos kirtimo sausuma, jūra ar oru, ir kurie po to nėra gavę leidimo ar teisės būti toje valstybėje narėje;

b) kurie grąžinami pagal nacionalinę teisę vykdant baudžiamosios teisės sankciją arba tai yra baudžiamosios teisės sankcijos taikymo pasekmė, arba kuriems taikomos ekstradicijos procedūros.

3. Ši direktyva netaikoma asmenims, kurie naudojasi Bendrijos laisvo judėjimo teise, kaip apibrėžta Šengeno sienų kodekso 2 straipsnio 5 dalyje.“

6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

2) „neteisėtas buvimas“ – trečiosios šalies piliečio, kuris neatitinka arba nebeatitinka Šengeno sienų kodekso 5 straipsnyje nustatytų atvykimo sąlygų ar kitų atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje;

3) „grąžinimas“ – trečiosios šalies piliečio grįžimo procesas – savanoriškai vykdant prievolę grįžti arba priverstinai – į:

– asmens kilmės šalį arba

– tranzito šalį pagal Bendrijos ar dvišalius readmisijos susitarimus ar kitas nuostatas, arba

– kitą trečiąją šalį, į kurią atitinkamas trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimtas;

4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti.“

<…>“

7 Direktyvos 2008/115 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės priimti ar taikyti palankesnes nuostatas asmenims, kuriems ji yra taikoma, jei tokios nuostatos neprieštarauja šiai direktyvai.“

8 Šios direktyvos 5 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, tinkamai atsižvelgia į:

a) vaiko interesus;

b) šeimos gyvenimą;

c) atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę;

ir laikosi negrąžinimo principo.“

9 Minėtos direktyvos 6 straipsnyje numatyta:

„ 1. Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.

2. Reikalaujama, kad neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, nedelsdami vyktų į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio reikalavimo arba kai trečiosios šalies piliečio neatidėliotinas išvykimas yra būtinas viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais, taikoma 1 dalis.

<…>“

10 Tos pačios direktyvos 15 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma grąžinimo tvarka tik tam, kad parengtų grąžinimą ir (arba) įvykdytų išsiuntimo procesą (nebent konkrečiu atveju gali būti veiksmingai taikomos kitos pakankamos, tačiau švelnesnės priverstinės priemonės), visų pirma, kai:

a) esama pasislėpimo pavojaus arba

b) atitinkamas trečiosios šalies pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo proceso, arba jiems trukdo.

Sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui.

<…>“

Nyderlandų teisė

Vreemdelingenwet

11 2000 m. lapkričio 23 d. *Vreemdelingenwet 2000* (2000 m. Užsieniečių įstatymas) (*Stb*., Nr. 495, 2000), iš dalies pakeisto nuo 2011 m. gruodžio 31 d. siekiant perkelti Direktyvą 2008/115 į nacionalinę teisę (toliau – *Vw 2000*), 59 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Jeigu turimi arba greitai bus turimi užsieniečiui grąžinti būtini dokumentai, laikoma, kad siekiant užtikrinti viešąją tvarką būtina sulaikyti užsienietį, išskyrus atvejus, kai užsienietis teisėtai gyvena šalyje pagal 8 straipsnio a–e ir l punktus.“

12 *Vw 2000* 62a straipsnyje nustatyta:

„1. Mūsų ministras raštu informuoja užsienietį, kuris nėra valstybės narės pilietis ir neturi arba nebeturi teisės gyventi šalyje, apie įpareigojimą savanoriškai išvykti iš Nyderlandų ir apie tokiam įpareigojimui įvykdyti nustatytą terminą, išskyrus atvejus, kai:

<…>

b) užsienietis turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi arba kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą.<…>

3. 1 dalies b punkte nurodytam užsieniečiui nurodoma nedelsiant vykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją. Jeigu šio nurodymo nesilaikoma arba jeigu dėl viešosios tvarkos arba nacionalinio saugumo priežasčių būtina, kad užsienietis nedelsdamas išvyktų, priimamas sprendimas jį grąžinti.“

13 Šio įstatymo 63 straipsnyje numatyta:

„1. Užsienietis, kuris neturi teisės gyventi šalyje ir savo iniciatyva neišvyko iš Nyderlandų per šiame įstatyme nustatytą laikotarpį, gali būti išsiųstas iš šalies.

2. Kompetenciją jį išsiųsti turi mūsų ministras.

<…>“

14 Minėto įstatymo 106 straipsnyje nurodyta:

„1. Jeigu teismas nurodo panaikinti su laisvės atėmimu susijusią priemonę arba jeigu laisvės atėmimas jau yra panaikintas prieš išnagrinėjant prašymą panaikinti tokią priemonę, teismas gali priteisti užsieniečiui iš valstybės kompensaciją. Patirta žala apima ir su finansiniais nuostoliais nesusijusią žalą. <…>

2. 1 dalis *mutatis mutandis* taikoma tais atvejais, kai *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State* (Valstybės Tarybos administracinių bylų skyrius) nurodo panaikinti su laisvės atėmimu ar apribojimu susijusią priemonę.“

Vreemdelingencirculaire

15 *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių), taikyto iki 2019 m. sausio 1 d., A3 straipsnio 2 dalyje buvo numatyta:

„Jeigu sprendimo grąžinti priėmimas prieštarauja tarptautiniams įsipareigojimams (draudimui grąžinti), už sienų kontrolę arba užsieniečių kontrolę atsakingas pareigūnas sprendimo grąžinti nepriima.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

16 2018 m. vasario 28 d., birželio 13 d. ir spalio 9 d. sprendimais valstybės sekretorius atmetė kaip nepriimtinus Nyderlanduose atitinkamai M, A ir T pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus, motyvuodamas tuo, kad šiems asmenims, trečiųjų šalių piliečiams, jau suteiktas pabėgėlio statusas kitoje valstybėje narėje, t. y. atitinkamai Bulgarijos Respublikoje, Ispanijos Karalystėje ir Vokietijos Federacinėje Respublikoje.

17 Tuose sprendimuose, vadovaudamasis *Vw 2000* 62a straipsnio 3 dalimi, minėtiems asmenims jis nurodė nedelsiant vykti į valstybės narės, kurioje jiems suteiktas toks statusas, teritoriją. Kadangi nė vienas iš tų asmenų nepakluso šiam nurodymui, taikydamas *Vw 2000* 59 straipsnio 2 dalį valstybės sekretorius nurodė juos sulaikyti, kad jie būtų priverstinai perduoti šioms trims valstybėms narėms. Vėliau jie buvo privestinai išsiųsti į minėtas valstybes nares po to, kai pastarosios sutiko vėl priimti juos į savo teritoriją.

18 M, A ir T pateikė skundus *rechtbank Den Haag* (Hagos teismas, Nyderlandai); juose iš esmės tvirtino, kad prieš juos sulaikant turėjo būti priimtas sprendimas grąžinti, kaip tai suprantama pagal *Vw 2000* 62a straipsnio 3 dalį, kuria į Nyderlandų teisę perkelta Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalis. M ir A skundai buvo atmesti. T laimėjo bylą.

19 Dėl *rechtbank Den Haag* (Hagos teismas) sprendimo M ir A pateikė apeliacinį skundą *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai). Valstybės sekretorius tą patį padarė byloje su T.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymėjo, kad jame nagrinėjami ginčai yra susiję tik su teise, kurią M, A ir T galbūt turi į žalos, padarytos dėl jų sulaikymo, atlyginimą, ir nurodo, kad sprendimas dėl šių ginčų priklauso nuo atsakymo į klausimą, ar pagal Direktyvą 2008/115 draudžiama, kad valstybės sekretorius, remdamasis *Vw 2000* 59 straipsnio 2 dalimi, nurodytų sulaikyti trečiųjų šalių piliečius, kaip antai aptariamus pagrindinėje byloje, kad užtikrintų jų perdavimą kitai valstybei narei, nors nebuvo priimtas sprendimas grąžinti, kaip jis suprantamas pagal *Vw 2000* 62a straipsnio 3 dalį.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, ar nagrinėjamu atveju taikoma Direktyva 2008/115.

22 Šiuo klausimu jis pažymi, kad trečiųjų šalių piliečiai, kaip antai aptariami pagrindinėje byloje, dėl neteisėto jų buvimo Nyderlandų teritorijoje patenka į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį, kaip ji apibrėžta jos 2 straipsnio 1 dalyje. Be to, šis teismas nurodo, kad šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių, kurie, kaip nagrinėjamu atveju, vis dėlto turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje, situacija, ir reikalaujama, kad, jeigu jie atsisakytų nedelsiant vykti į šią kitą valstybę narę, dėl jų būtų priimtas sprendimas grąžinti.

23 Vis dėlto negalima priimti sprendimo grąžinti trečiųjų šalių piliečius, kuriems, kaip nagrinėjamu atveju, suteiktas pabėgėlio statusas kitoje valstybėje narėje, į jų kilmės šalį, atsižvelgiant į draudimą grąžinti, kurio turi būti laikomasi įgyvendinant Direktyvą 2008/115. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, nenumatyta, kad M, A ir T galėtų grįžti į tranzito šalį, taip pat jie nepareiškė pageidavimo savanoriškai vykti į kitą trečiąją šalį. Taigi neįmanoma priimti sprendimo grąžinti, kaip tai jis suprantamas pagal minėtą direktyvą.

24 Tokiomis aplinkybėmis šis teismas mano, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 1 straipsnio ir 3 straipsnio 3 punkto nuostatas, siejamas su šios direktyvos 5 konstatuojamąja dalimi, negalima atmesti galimybės, kad šios direktyvos nuostatos netaikomos atvejui, kai, kaip pagrindinėje byloje, trečiųjų šalių piliečiai verčiami vykti į valstybę narę, kurioje jiems suteikta tarptautinė apsauga. Tokiu atveju šių piliečių sulaikymo klausimas būtų sprendžiamas vien pagal nacionalinę teisę.

25 Jeigu Direktyva 2008/115 vis dėlto būtų taikoma jo nagrinėjamoms byloms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui dar kyla klausimas, ar galima nagrinėjamą nacionalinę praktiką pateisinti palankesne nacionaline priemone, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalį.

26 Tokiomis aplinkybėmis *Raad van State* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Direktyvą 2008/115, visų pirma jos 3, 4, 6 ir 15 straipsnius, draudžiama remiantis nacionalinės teisės nuostatomis sulaikyti užsienietį, kuriam kitoje [Europos] Sąjungos valstybėje narėje suteikta tarptautinė apsauga, siekiant jį išsiųsti į šią kitą valstybę narę, kai pirmiausia iš jo buvo pareikalauta išvykti į šios valstybės narės teritoriją, tačiau sprendimas grąžinti galiausiai nebuvo priimtas?“

Dėl prejudicinio klausimo

27 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 3, 4, 6 ir 15 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei draudžiama, kol nepriimtas sprendimas grąžinti, administracine tvarka sulaikyti jos teritorijoje neteisėtai esantį trečiosios šalies pilietį, siekiant priverstinai jį perduoti kitai valstybei narei, kurioje jam suteiktas pabėgėlio statusas, jeigu šis pilietis atsisakė paklusti jam duotam nurodymui vykti į šią kitą valstybę narę.

28 Direktyvos 2008/115 2 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad šia direktyva siekiama suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas. Šios direktyvos 4 konstatuojamojoje dalyje šiuo klausimu patikslinta, kad tokia efektyvi grąžinimo politika yra privalomas gerai veikiančios migracijos politikos elementas. Kaip matyti iš Direktyvos 2008/115 pavadinimo ir jos 1 straipsnio, ja šiuo tikslu nustatomi „bendri standartai ir tvarka“, kuriuos kiekviena valstybė narė privalo taikyti, grąžindama neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius (2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *JZ (Laisvės atėmimo bausmė, taikoma, kai nustatytas draudimas atvykti)*, C-806/18, EU:C:2020:724, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Šiuo klausimu reikia priminti, pirma, kad, išskyrus jos 2 straipsnio 2 dalyje numatytas išimtis, Direktyva 2008/115 taikoma visiems trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimo *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, 61 punktą ir 2019 m. kovo 19 d. Sprendimo *Arib ir kt.*, C-444/17, EU:C:2019:220, 39 punktą). Sąvoka „neteisėtas buvimas“ šios direktyvos 3 straipsnio 2 punkte apibrėžta kaip „trečiosios šalies piliečio, kuris neatitinka arba nebeatitinka <…> atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje“.

30 Iš šios apibrėžties matyti, kad bet kuris trečiosios šalies pilietis, kuris yra valstybės narės teritorijoje, bet neatitinka atvykimo į ją, buvimo ar gyvenimo joje sąlygų, vien dėl šios aplinkybės toje valstybėje narėje yra neteisėtai (2016 m. birželio 7 d. Sprendimo *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, 48 punktas). Taip gali būti net ir tada, kai, kaip nagrinėjamu atveju, šis pilietis turi galiojantį leidimą gyventi kitoje valstybėje narėje dėl joje jam suteikto pabėgėlio statuso.

31 Be to, jeigu trečiosios šalies pilietis patenka į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį, jam turi būti taikomi joje numatyti bendri standartai ir tvarka, kad jis būtų išsiųstas, išskyrus tam tikrus atvejus, kai buvimas šalyje tampa teisėtas (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimo *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, 61 ir 62 punktus).

32 Viena vertus, šiuo klausimu iš Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalies matyti, pirma, kad, nustačius neteisėtą buvimą šalyje, dėl kiekvieno trečiosios šalies piliečio, nepažeidžiant šio straipsnio 2–5 dalyse numatytų išimčių ir griežtai laikantis šios direktyvos 5 straipsnyje nustatytų reikalavimų, turi būti priimtas sprendimas grąžinti. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 3 punktą grąžinama į šio piliečio asmens kilmės šalį arba tranzito šalį ar kitą trečiąją šalį, į kurią šis trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimtas.

33 Kita vertus, nukrypstant nuo Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalies, šio straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, kai neteisėtai šalyje esantis trečiosios šalies pilietis turi leidimą gyventi kitoje valstybėje narėje, jis turi nedelsdamas grįžti į šios valstybės narės teritoriją.

34 Vis dėlto pagal šią nuostatą, jei šis pilietis nesilaiko šio įpareigojimo arba kai jo neatidėliotinas išvykimas yra būtinas dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo priežasčių, valstybė narė, kurioje jis yra neteisėtai, priima sprendimą jį grąžinti.

35 Taigi iš šio 6 straipsnio 2 dalies matyti, kad trečiosios šalies piliečiui, kuris neteisėtai gyvena valstybės narės teritorijoje, bet turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje, turi būti suteikta galimybė išvykti į šią valstybę narę, užuot iš karto priimant sprendimą grąžinti, nebent tai būtina viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimo *E*, C-240/17, EU:C:2018:8, 46 punktą).

36 Vis dėl to šios nuostatos negalima aiškinti kaip nustatančios Direktyvos 2008/115 taikymo srities išimtį, kuri papildo jos 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas išimtis ir pagal kurią valstybės narės gali netaikyti bendrų grąžinimo standartų ir tvarkos neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams, kai jie atsisako nedelsiant grįžti į valstybės narės, kuri jiems pripažįsta teisę gyventi šalyje, teritoriją (pagal analogiją žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimo *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, 82 punktą).

37 Priešingai, kaip nurodyta šio sprendimo 34 punkte, tokiu atveju valstybės narės, kurių teritorijoje šie piliečiai yra neteisėtai, iš esmės privalo pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį, siejamą su šio straipsnio 1 dalimi, priimti sprendimą grąžinti, įpareigojantį minėtus piliečius išvykti iš Sąjungos teritorijos (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimo *E*, C-240/17, EU:C:2018:8, 45 punktą).

38 Antra, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Nyderlandų valdžios institucijoms teisiškai buvo neįmanoma pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį priimti sprendimą grąžinti pagrindinėje byloje aptariamus trečiųjų šalių piliečius po to, kai šie piliečiai atsisakė paklusti jiems duotam nurodymui grįžti į valstybę narę, kurios teritorijoje jie turėjo leidimą būti.

39 Iš tikrųjų bet kuriame sprendime grąžinti turi būti nurodyta, pasirenkant iš Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 3 punkte nurodytų trečiųjų šalių, ta šalis, į kurią turi būti išsiųstas trečiosios šalies pilietis, kuriam tas sprendimas skirtas (šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 115 punktą).

40 Neginčijama, pirma, kad pagrindinėje byloje aptariamiems trečiųjų šalių piliečiams suteiktas pabėgėlio statusas kitoje nei Nyderlandų Karalystė valstybėje narėje. Taigi jų negalima grąžinti į jų kilmės šalį, nes yra tikimybė pažeisti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą negrąžinimo principą, kurio, kaip primenama Direktyvos 2008/115 5 straipsnyje, valstybės narės turi laikytis, kai įgyvendina šią direktyvą, taigi, kai jos ketina priimti sprendimą grąžinti (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 53 punktą).

41 Antra, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šie piliečiai taip pat negali būti grąžinti į tranzito šalį arba į trečiąją šalį, į kurią savanoriškai nusprendė grįžti ir kuri juos priims į savo teritoriją, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 3 punktą.

42 Tuo remiantis darytina išvada, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai nė viena iš Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 3 punkte nurodytų šalių negali būti grąžinimo paskirties vieta, atitinkama valstybė narė teisiškai negali įvykdyti Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalyje jai nustatytos pareigos priimti sprendimą grąžinti neteisėtai jos teritorijoje esantį trečiosios šalies pilietį, kuris atsisako nedelsdamas vykti į valstybę narę, kurioje turi leidimą gyventi. Be to, jokia šioje direktyvoje numatyta norma ar procedūra neleidžia išsiųsti šio piliečio, net jeigu jis valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai.

43 Trečia, svarbu priminti, kad Direktyva 2008/115 nesiekiama suderinti visų valstybių narių teisės aktų, susijusių su užsieniečių buvimu (2011 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 28 punktas). Iš tikrųjų Direktyvoje 2008/115 nustatyti bendri standartai ir tvarka yra susiję tik su sprendimų grąžinti priėmimu ir jų vykdymu (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 29 punktą ir 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K.A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 44 punktą).

44 Direktyva 2008/115 konkrečiai nesiekiama nustatyti trečiųjų šalių piliečių, dėl kurių negali būti priimta jokio sprendimo grąžinti į trečiąją šalį, neteisėto buvimo valstybės narės teritorijoje pasekmių (pagal analogiją žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 87 punktą). Taip yra ir tuomet, kai, kaip nagrinėjamu atveju, šis negalėjimas atsiranda būtent dėl negrąžinimo principo taikymo.

45 Tuo remiantis darytina išvada, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai negali būti priimta jokio sprendimo grąžinti, valstybės narės sprendimo priverstinai perduoti jos teritorijoje neteisėtai esantį trečiosios šalies pilietį valstybei narei, kuri jam suteikė pabėgėlio statusą, nereglamentuoja Direktyvoje 2008/115 nustatyti bendri standartai ir tvarka. Vadinasi, tas sprendimas ne patenka į šios direktyvos taikymo sritį, o priklauso vien šios valstybės narės kompetencijos, susijusios su neteisėta imigracija, įgyvendinimo sričiai. Tai atitinkamai galioja ir tokio piliečio administraciniam sulaikymui, tokiomis aplinkybėmis būtinam siekiant užtikrinti jo perdavimą valstybei narei, kurioje jam suteiktas pabėgėlio statusas.

46 Konkrečiau kalbant, nei pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalį, nei pagal kurią nors kitą šios direktyvos nuostatą nedraudžiama, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, valstybė narė nurodytų administracine tvarka sulaikyti jos teritorijoje neteisėtai esantį trečiosios šalies pilietį, siekdama jį perduoti kitai valstybei narei, kurioje jam suteiktas leidimas gyventi, nors dėl jo nepriimta sprendimo grąžinti, nes tokio sprendimo hipotetiškai negalima priimti.

47 Galiausiai reikia pridurti, kad priverstinai perduodant ir sulaikant trečiosios šalies pilietį tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, turi būti visiškai paisoma tiek pagrindinių teisių, visų pirma garantuojamų 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, tiek 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso (2011 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 49 punktas; 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *Celaj*, C-290/14, EU:C:2015:640, 32 punktas ir 2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *JZ (Laisvės atėmimo bausmė, taikoma, kai nustatytas draudimas atvykti)*, C-806/18, EU:C:2020:724, 41 punktas).

48 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 3, 4, 6 ir 15 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei nedraudžiama administracine tvarka sulaikyti trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jos teritorijoje, siekiant priverstinai jį perduoti kitai valstybei narei, kurioje jam suteiktas pabėgėlio statusas, kai šis pilietis atsisako paklusti jam duotam nurodymui vykti į šią kitą valstybę narę ir neįmanoma priimti sprendimo jį grąžinti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 3, 4, 6 ir 15 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei nedraudžiama administracine tvarka sulaikyti trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jos teritorijoje, siekiant priverstinai jį perduoti kitai valstybei narei, kurioje jam suteiktas pabėgėlio statusas, kai šis pilietis atsisako paklusti jam duotam nurodymui vykti į šią kitą valstybę narę ir neįmanoma priimti sprendimo jį grąžinti.

Parašai.